

YTTRANDE

Datum

2011-04-14

Dnr: U2011/527/UH

Till

SACO

Charlotta Krafft och Josefin

Edström

Box 2206

103 15 STOCKHOLM

Yttrande över Betänkandet ”Svart på vitt – om jämställdhet i akademien” (SOU 2011:1)

Sveriges Ingenjörer vill härmed lämna sitt yttrande över Utbildningsdepartementets betänkande ”Svart på vitt – om jämställdhet i akademien.” (SOU 2011:1). Förbundet anser att betänkandet rör en väldigt viktig fråga – hur det står till med jämställdheten inom akademien – särskilt i ljuset av att det inom de tekniska utbildningarna finns svårigheter med dessa frågor ur en rad olika aspekter. Jämställdhetsfrågorna har för Sveriges Ingenjörer kommit att få allt viktigare betydelse. För förbundet är det naturligtvis främst en rättvisefråga mellan könen, men det är synnerligen också problematiskt att man har en skev könsfördelning bland civilingenjörer och högskoleingenjörer, vilket innebär att nyttoreserven inte utnyttjas till fullo.

Betänkandet lämnar en rad olika förslag som Sveriges Ingenjörer välkomnar vad gäller att förbättra jämställdheten inom högskolan generellt, men pekar också på en del problembilder kring situationen inom NT-området. Detta remissvar kommer således både att behandla de övergripande förslagen från betänkandet, men också särskilt belysa jämställdhetsläget vid de tekniska områdena.

Flera förslag till åtgärder välkomnas av Sveriges Ingenjörer

Vid en första anblick av de förslag som lämnas, där utgångspunkten är behovet av styrning, stöd och strategier i det lokala arbetet, uppenbaras

att betänkandet går något i motsatt riktning än regeringsmakternas strävan om ökad autonomi inom akademien. Betänkandet menar dock att autonomisträvan vad gäller den akademiska friheten inte behöver gå stick i stäv med den administrativa styrningen. Sveriges Ingenjörer delar denna analys. Akademien kan och bör inte frånskriva sig det ansvar som det innebär att vara en del av de demokratiska institutionerna styrda av regering och riksdag. Akademien har också en skyldighet att som vetenskapssamfund och utbildningsanordnare i svenska samhället ta hänsyn till att jämställdhet eftersträvs inom lärosätena väggar, något som också ger djupgående konsekvenser i arbets- och samhällslivet utanför.

Det finns flera intressanta åtgärder som betänkandet föreslår, men förbundet väljer att diskutera de som är av närmast relevans för våra medlemmar.

För det första, när det gäller styrningsfrågorna, ställer förbundet sig positivt till flera av de åtgärder som betänkandet pekar på som att uppföljningsarbetet måste förbättras så att rekryteringsmålen avseende professorer förbättras. Kvantitativa mått och mål är en förutsättning för att börja vandra i rätt riktning i jämställdhetsinsatserna. Förbundet ställer sig dock något tveksam till huruvida en särskild "jämställdhetsbonus" verkligen kommer att ge den effekt som är avsedd. Helt klart är att sanktionsmöjligheter måste föreligga för att jämställdhetsarbetet ska gå framåt, men frågan är om man ska ha piskan eller moroten i detta arbete. Möjligtvis bör det beaktas i detta förslag hur man skapar drivkraft för insatser på jämställdhetsområdet vid de lärosäten som inte visar prov på lika stora framsteg.

Vidare delar Sveriges Ingenjörer betänkandets påpekande om att jämställdhetsfrågorna bör beaktas vid utformningen av det nya kvalitetsutvärderingssystemet. Kanske detta torde vara en något enklare uppgift att genomföra om man också inbegrep jämställdhetsperspektivet i examensbeskrivningarna, såsom också betänkandet föreslår, eftersom examensmålen är utgångspunkten för Högskoleverkets nya granskningsystem.

Likaså föreslås att man bör tydliggöra kraven att beakta jämställdheten i forskningsråden och hos VINNOVA för att få bukt med den uppenbarligen alltmer skeva finansieringsfördelningen av forskningsmedlen mellan könen. Jämställdhetsbeaktandet bör därför ha en mer betydande och central funktion vid tilldelningen av forskningsmedlen och bör säkerställas genom att genus- och jämställdhetskompetens finns i bredningsorganen hos forskningsfinansiärerna.

Förbundet anser också att förslaget om att ge Diskrimineringsombudsmannen (DO) i uppdrag att se över hela jämställdhetsarbetet på landets högskolor och universitet utifrån diskrimineringslagen är ett

mycket bra förslag. Sådan insats har gjorts på andra yrkesssektorer med mycket gott resultat.

Slutligen bedömer Sveriges Ingenjörer betänkandets förslag att lägga det samlade ansvaret att främja och stimulera tillika följa upp jämställdhetsarbetet hos Högskoleverket som en god avvägning för att följa jämställdhetsarbetet inom högskolan efter delegationens överlämning. Det kan tilläggas förutom den centrala styrningen av HSV delar förbundet delegationens syn om att varje enskilt lärosäte också har ett arbetsgivaransvar som vilken annan yrkesssektor som helst.

Jämställdhetsläget inom det tekniska området – en bild som bör nyanseras något

Sveriges Ingenjörer genomförde under slutet av 2004 en enkätundersökning bland medlemmarna om föräldraledighet och kom fram till att ingenjörspappan är hemma mer än genomsnittspappan i Sverige. Denna undersökning belyser attitydfrågan hos våra medlemmar som kanske inte alltid överensstämmer med den generella bilden av våra medlemsgrupper. Ingenjörer vill göra en insats för jämställdhet om bara förutsättningarna finns där. Förutsättningarna kan handla om till exempel nivån av föräldrapenningen, karriär och löneutvecklingen, något som också konstaterades i samma undersökning.

Vid en mer ingående läsning av betänkandet får man vid en första anblick intrycket att ojämställdheten är större inom de tekniska och naturvetenskapliga vetenskapsområdena. Här framkommer det tydligt att civilingenjör- och högskoleingenjörutbildningarna är några av de mest mansdominerade utbildningarna inom högskolan och att denna obalans följs med upp högst inom den akademiska hierarkin. Även internationellt återfinns man minst andel kvinnor i professorskåren inom teknologi (7 procent i EU-länderna). Tydligt är att det finns en homosocialiseringsprocess inom det tekniska området, som gör att de allt färre män som söker sig till högskolan också väljer dessa mansdominerade områdena.

Däremot bör bilden av det tekniska vetenskapsområdets hävdade ointresse för jämställdhet nyanseras något. Bland annat kan man utläsa i betänkandet att andelen beviljade jämställdhetsprojekt som delegationen gjorde var högre för det tekniska och naturvetenskapliga områdena än andra vetenskapsområden i delegationens båda ansökningsomgångar 2009 och 2010. Detta påvisar särskilt god kvalitet och väl genomtänkta projektansökningar från tekniska området. Viljan *finns* vid de tekniska lärosätena att öka jämställdheten vid utbildningarna och inom forskningskåren. Betänkandet diskuterar att överförandet av kunskap mellan forskningen och det praktiska arbetet är en viktig faktor för framgången i jämställdhetsarbetet. I förlängningen innebär det att det bör ske en kommunikation mellan det samhällsvetenskapliga och tekniska vetenskapsområdena. Viss kunskapsöverföring sker redan vid de tekniska lärosätena, men kan naturligtvis förbättras. Det bör dock

tilläggas att man parallellt bör se över andra samhällsstrukturella frågor, som exempelvis att de statliga insatserna inom familjepolitiken, så att de också premierar våra medlemsgrupper.

SVERIGES INGENJÖRER

Peter Larsson
Samhällspolitisk Direktör

Laila Abdallah
Utredare